

Täysistunto

Tiistai 3.12.2024 klo 14.03—23.57

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Euroopan unionin jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välisestä tietojenvaihdosta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 139/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 25/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu. Hallintovaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

Keskustelu

23.48 **Mauri Peltokangas ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallintovaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä, jossa ehdotetaan säädettäväksi laki Euroopan unionin jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välisestä tietojenvaihdosta. Esityksellä pannaan täytäntöön jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välisestä tietojenvaihdosta ja neuvoston puitepäätöksen, niin kutsutun Ruotsin puitepäätöksen, kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi.

EU-alueen lainvalvontaviranomaisten tietojenvaihto on aiemmin perustunut tuohon Ruotsin puitepäätökseen ja Suomessa sen kansalliseen täytäntöönpanolakiin. Komission teettämän arvioinnin mukaan Ruotsin puitepäätökseen perustuva tiedonvaihdon sääntely ei ole ollut riittävän selkeää eikä sillä ole kyetty varmistamaan riittävää ja nopeaa jäsenvaltioiden välistä tiedonvaihtoa, jotta toimivaltaiset lainvalvontaviranomaiset pystyvät vastaamaan järjestäytyneen rajat ylittävän rikollisuuden haasteisiin globalisaation ja digitalisaation myötä.

Tietojenvaihtodirektiivi ja ehdotettu sääntely vahvistavat yhtenäiset, selkeät ja ajantasaaiset säännöt tiedonvaihdolle sekä oletusarvoisen tiedonvaihtokanavan jäsenvaltioiden välisessä tiedonvaihdossa rikosten ennalta ehkäisemiseksi ja paljastamiseksi. Ehdotettua sääntelyä sovelletaan sekä esituskintaan että rikostorjuntaan liittyvään Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimivaltaisten lainvalvontaviranomaisten tiedonvaihtoon.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon, jonka mukaan lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunta kuitenkin huomauttaa lausunnossaan, että esityksen toimivaltaista lainvalvontaviranomaista eli poliisia ei ole selkeästi laissa määritelty. Valiokunnan saaman selvityksen perusteella määritelmä on sama kuin aiemmassa Ruotsin puitepäätöksessä, ja käsite on jo luonut toimivan tietojenvaihdon perustan Suomen toimivaltaisille lainvalvontaviranomai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2024 vp

sille. Tietojenvaihtodirektiivissä ei myöskään esitetä muutoksia toimivaltaisen lainvalvontaviranomaisen käsitteeseen.

Ehdotettujen toimivaltaisten viranomaisten tehtävistä ja toimivaltuuksista rikostorjunnassa säädetään niitä koskevissa omissa laeissaan. Hallintovaliokunta toteaa, että lainvalvontaviranomaisten tehtävät ja toimivaltuudet seuraavat suoraan voimassa olevasta lainsäädännöstä, eikä esityksessä ehdoteta näihin muutoksia. Valiokunta lisää myös, että poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetussa laissa on käytetty samanlaista lakitekniikkaa kuin lakiehdotuksessa.

Hallintovaliokunta katsoo lisäksi, että lakiehdotuksessa on perusteltua säätää toimivaltaisista viranomaisista, koska lakiehdotuksen mukaisia toimivaltaisia viranomaisia eivät ole kaikki Suomessa esitutkintaa tekevät lainvalvontaviranomaiset. Ehdotettua sääntelyä ei esimerkiksi sovelleta Puolustusvoimien toimintaan. Edellä toteamansa perusteella valiokunta ei ehdota muutosta hallituksen esityksessä ehdotetun toimivaltaisen lainvalvontaviranomaisen määritelmään.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota henkilötietojen sääntelyn vaikeaselkoisuuden näkökulmasta siihen, että lakiehdotuksen sääntelyssä toistetaan paikka paikoin varsin sanatarkasti direktiivin artiklojen sanamuotoja, jotka eivät kaikilta osin vastaa kansallisen oikeusjärjestyksen omaksumaa terminologiaa.

Perustuslakivaliokunta myös toteaa, että kun lakiehdotuksen 12 §:n sääntelyssä henkilötietojen luovuttaminen on sidottu asianmukaisesti välttämättömyyteen, jää säännöksessä mainittu oikeasuhtaisuuden kriteeri tässä yhteydessä varsin vaikeasti ja vaivalloisesti sovellettavaksi. Hallintovaliokunnan on siis syytä tarkkaan selvittää, mahdollistaako täytöntönpantava direktiivi sääntelyn selkeyttämisen erityisesti 12 §:n osalta myös tässä suhteessa.

Hallintovaliokunnan saamasta selvityksestä ilmenee, että ehdotetun 12 §:n vaatimus tietojen välttämättömyydestä on otettu suoraan direktiivin suomen kieliversiosta, joka on virheellinen. Tietojenvaihtodirektiivin tarkoituksena ei ole ollut muuttaa henkilötietojen luovutusta koskevaa sääntelyä. Tämän vuoksi hallintovaliokunta ehdottaa, että ehdotetun 12 §:n vaatimus tietojen välttämättömyydestä muutetaan vaatimukseksi tietojen tarpeellisuudesta. Valiokunta toteaa, että sanottu ei ole ristiriidassa edellä perustuslakivaliokunnan lausunnossa ilmenevän viranomaisen tiedonsaantioikeudesta ja tietojenluovuttamismahdollisuudesta todetun kanssa, koska ehdotetussa säännöksessä luovutettavat henkilötiedot on sidottu Europol-asetuksen liitteen tiettyyn luokkaan, jossa tietosisällöt on lueteltu tyhjentävästi. Asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Rajat ylittävää rikollisuutta voidaan tehokkaammin torjua, kun tietojenvaihto EU:n jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten kesken on nopeaa, vaikuttavaa ja säännöiltään selkeää.

Hallintovaliokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä mietinnöstä ilmenevin huomioin ja muutosehdotuksin. Ilolla totean, että mietintö on yksimielinen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

23.54 **Mira Nieminen ps:** Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunnan puheenjohtaja jo tyhjensi aika tyhjentävästi tämän mietinnön. Lisään tähän vain, että tietojenvaihdolla on keskeinen merkitys monilla eri aloilla. Tietojenvaihto parantaa viranomaisten ja organisaati-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2024 vp

oitten välistä yhteistyötä, mikä mahdollistaa nopeamman ja tehokkaamman toiminnan. Esimerkiksi lainvalvontaviranomaiset voivat jakaa tietoa rikollisesta toiminnasta, mikä auttaa estämään rikoksia ja parantamaan yleistä turvallisuutta. On äärettömän tärkeää havaita, että meidän toimintaympäristö on muuttunut, ja tietojenvaihto on äärettömän tärkeä osa tätä turvallisuutta ja riskienhallintaa. Viranomaiset voivat paremmin reagoida ja ennakoita uusia uhkia, kun heillä on käytössään kattavat tiedot. Rikollisuus kehittyy, ja meidän pitää pystyä vastaamaan tähän yhä kansainvälistyneempään kehitykseen ja olla tässä ajassa mukana. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 139/2024 vp sisältyvien 1.—4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.